

Gegevens opvraging

Ordernummer:	O2024-0198228	Datum opzoeking:	1/03/2024
Referentienummer:	3688256-sub	Zoekdata:	38016B0862/00G002
Perceel:	38016B0862/00G002		

Resultaat opvraging perceel gelegen in Nieuwpoort afdeling NIEUWPOORT 1 AFD, sectie B met perceelnummer 0862/00G002 [38016B0862/00G002]

Informatievraag: beschermd onroerend erfgoed

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

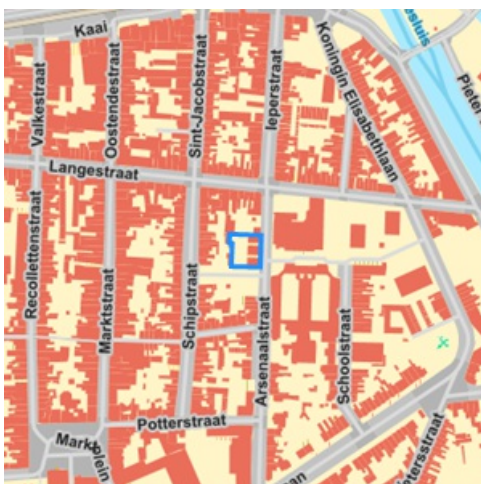
- Geen beschermd onroerend erfgoed

Legende

- Cultuurhistorische landschappen
- Archeologische sites
- Stads- en dorpsgezichten
- Monumenten
- Overgangszones

Informatievraag: vastgestelde inventaris onroerend erfgoed

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

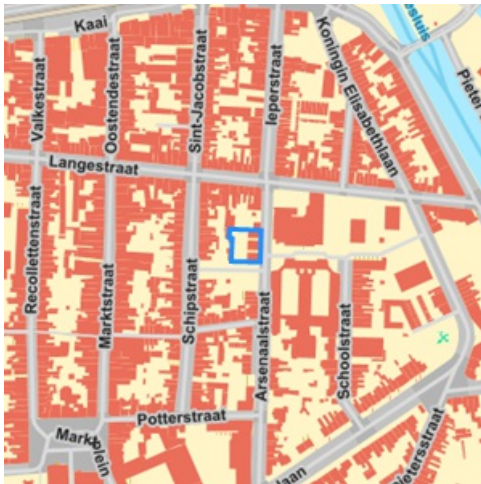
- Historische stadskern van Nieuwpoort: (detail zie bijlage)

Legende

- Landschapsatlas
- Historische tuinen en parken
- Houtige beplantingen
- Archeologische zones
- Bouwkundig erfgoed - gehelen
- Bouwkundig erfgoed - relicten

Informatievraag: wetenschappelijke inventaris onroerend erfgoed

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

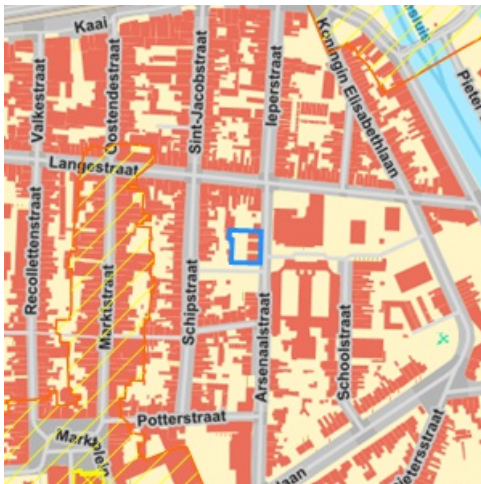
- **Historische stadskern van Nieuwpoort:** Archeologisch (detail zie bijlage)

Legende

- Historische tuinen en parken
- Archeologische zones
- ▤ Bouwkundig erfgoed - gehelen
- ▲ Bouwkundig erfgoed - relictien
- ▤ Houtige beplantingen
- Landschapatlas
- Orgels

Informatievraag: Unesco werelderfgoed

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed is niet opgenomen in de Unesco Werelderfgoedlijst

Legende

- ▤ Bufferzones
- ▤ Kernzones

Welke informatie kan u terugvinden in dit uittreksel?

Beschermd onroerend erfgoed

Onroerend erfgoed wordt beschermd omdat het van grote waarde is voor de gemeenschap. Het moet minimaal in de staat blijven waarin het zich bevond op het moment van de bescherming.

Het onroerend erfgoeddecreet voorziet vier mogelijke beschermingsstatuten;

1. een beschermd monument
2. een beschermd cultuurhistorisch landschap
3. een beschermd stads- of dorpsgezicht
4. een beschermde archeologische site

Geïnteriseerd onroerend erfgoed

Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft de expliciete opdracht om al het waardevolle onroerend erfgoed in Vlaanderen te inventariseren. Door de jaren heen zijn er meerdere wetenschappelijke inventarissen opgemaakt over bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed. Daarnaast zijn er ook enkele thematische inventarissen gerealiseerd: over historische tuinen en parken, houtige beplantingen met erfgoedwaarde en orgels.

Geïnteriseerd onroerend erfgoed is opgenomen in een wetenschappelijke inventaris. Zo'n opname heeft geen rechtsgevolgen. Het goed wordt enkel beschreven en gedocumenteerd.

Vastgesteld onroerend erfgoed

De vaststelling van een inventaris is één van de instrumenten die de Vlaamse overheid kan inzetten om onroerend erfgoed te behouden. Hiermee bevestigt de bevoegde minister dat alle erfgoeditems op een vastgestelde lijst erfgoedwaarde bezitten en nog altijd bewaard zijn. Bij een vastgesteld item moet de overheid, eigenaar of beheerder rekening houden met bepaalde rechtsgevolgen, die verschillen naargelang de inventaris.

Het onroerenderfgoeddecreet voorziet in de vaststelling van minstens vijf inventarissen:

- De inventaris van het bouwkundig erfgoed
- De landschapsatlas
- De inventaris van de archeologische zones
- De inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde
- De inventaris van historische tuinen en parken

Unesco werelderfgoed

De Werelderfgoedconventie van 1972 betracht cultureel en natuurlijk erfgoed dat van unieke en universele waarde is voor de mensheid, te bewaren en te ontsluiten voor toekomstige generaties. Meer dan 190 lidstaten hebben deze Conventie ondertekend. België is sinds 1996 ook partij bij het Werelderfgoedverdrag. Zowel cultureel als natuurlijk erfgoed, als erfgoed dat daarvan een gecombineerde vorm is, kan voor de Werelderfgoedlijst worden voorgedragen. Vlaanderen telt momenteel vijf beschermingen op de Werelderfgoedlijst: een serie van 13 begijnhoven en van 26 belforten, het atelier Plantin-Moretus, de woning Giuette en de volledige Brugse binnenstad.

Informatieverplichting

Iedereen die **een beschermd onroerend erfgoed** verkoopt of verhuurt voor meer dan negen jaar dient in de publiciteit én in de onderhandse en authentieke akte vermelden dat het om een beschermd goed gaat, en wat de precieze rechtsgevolgen daarvan zijn.

Iedereen die **een geïnteriseerd onroerend goed** verkoopt of verhuurt voor meer dan negen jaar, moet dit niet in de publiciteit vermelden, maar wel in de onderhandse en authentieke akte, alsook de precieze rechtsgevolgen die aan de opname verbonden zijn door een verwijzing naar hoofdstuk 4 van het Onroerenderfgoeddecreet op te nemen.

Archeologie

Op percelen die in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site gelegen zijn of die in een archeologische zone gelegen zijn die opgenomen is in de vastgestelde inventaris van archeologische zones dient de archeologieregelgeving te worden nageleefd. Zorg dat je het correcte traject volgt bij vergunningsaanvragen.

Wetgeving

Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 (Belgisch Staatsblad 17 oktober 2013 en 15 april 2014). Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Meer info

www.onroerenderfgoed.be

Bron vastgoedinfo

Deze opvraging bevat overheidsinformatie verkregen van het Agentschap Onroerend Erfgoed, Koning Albert-II-Laan 19, bus 5, 1210 Brussel en Informatie Vlaanderen, Havenlaan 88, 1000 Brussel wat betreft het Grootchalig Referentie Bestand Vlaanderen (GRB).

Bijlage

Informatieaanvraag Onroerend erfgoed

(Referentienummer: 3688256-sub)

Resultaat opvraging perceel gelegen in Nieuwpoort afdeling NIEUWPOORT 1 AFD, sectie B met perceelnummer 0862/00G002 [38016B0862/00G002]

Vastgestelde inventaris

Vastgestelde archeologische zone: Historische stadskern van Nieuwpoort

Vastgestelde archeologische zone

Beknopte karakterisering

Typologies [steden, stadsomwallingen](#)

Datering [middeleeuwen, nieuwe tijd](#)

Beschrijving

De historische stadskern is een immense en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingkern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.

Is de aanduiding van

- **Nieuwpoort (Nieuwpoort)** Deze zone omvat de historische stadskern van Nieuwpoort.

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11909>

Beschermingbesluiten

- **Historische stadskern Nieuwpoort** - <https://id.erfgoed.net/besluiten/5908>
Vaststellingsbesluiten

Historische stadskern van Nieuwpoort

Beknopte karakterisering

Typologies stadsomwallingen, steden

Datering nieuwe tijd, middeleeuwen

Beschrijving

Algemene Beschrijving

Nieuwpoort is ingeplant op de top van het duin 'Sandeshoved', dat zich van de vroege middeleeuwen tot in de loop van de 12de eeuw ten zuiden van de – definitieve - IJzer-monding had gevormd. De stad kwam tot stand op de rand van het duin. De duinvorm is nog altijd in de huidige topografie voelbaar. Het hoogteverschil bedraagt lokaal toch wel een paar meter. Bij enkele archeologische sonderingen is vastgesteld dat het oorspronkelijk maaiveld 1,5 tot 1,8 m dieper zit (7 à 8 m TAW). Op het gewestplan staat de historische kern van Nieuwpoort ingekleurd als woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde, parkgebied, lokaal bedrijventerrein met open karakter en een zone voor jachthavenontwikkeling. De Ganzenpoot en de Sint-Laurentiusite zijn beschermd als stadsgezicht.

Archeologische nota

Nieuwpoort - *novus portus*: nieuwe stad - is geen organisch gegroeide, maar een gestichte stad, en wel in 1163, weliswaar ter hoogte van een kleine vissersnederzetting (Degryse 1994). Grevelingen, Duinkerke, Damme, Biervliet en Mardijk horen eveneens in dat rijtje thuis. Deze 6 stadjes zijn gesticht door de graaf van Vlaanderen, Filips van den Elzas, en speelden een rol in zijn project van de economische uitbouw van de kustvlakte. Kanalisatie van de belangrijke waterlopen en de creatie van nieuwe havens waren speerpunten in dit plan. Zuidoostelijk van de stichting (ter hoogte van de huidige Ganzenpoot) kwam de eerste ontwateringsinfrastructuur van de IJzergolf tot stand. Het plan achter de stichting vertaalt zich in een dambordvormig stratenpatroon en ook dat vertoont een ontwikkeling. Het centrale gedeelte (Langestraat, Kokstraat, Schipstraat, op het hoogste punt) werd immers zowel in noordelijke, westelijke als oostelijke richting uitgebreid. Aan de oostzijde kwam op het eind van de 13de eeuw (1296?) zelfs een nieuwe parochie, Sint-Laurentius, tot stand (Termote 1992).

In 1236, na een bloedig conflict over de haringtienden liet de graaf op de zuidoosthoek van de toenmalige vestiging (Pottersstraat-Arsenaalstraat) een dwangburcht (motte) opwerpen, die echter al in 1241 zijn functie verloor (Degryse 1994). Na de plundering van de stad in 1383 wordt het toenmalige stadsareaal omwald, versterkt en voorzien van poorten. Daarbij integreerde men ook de Sint-Laurentiuskerk (de toren en de kruisbeuken) door ze in 1385-87 tot een omgracht kasteel (met zicht op de *Magna Scclusa*, de latere Ganzenpoot) om te bouwen. De stadsmuur kwam tot stand tussen 1386 en 1404. Op die manier ontstond een min of meer vierkante plattegrond (Termote & Vandamme 1988; Termote & Vandamme 1989; Termote 1992).

De stadsmuur werd verschillende malen aangepast aan de veranderende belegeringstactieken. De uitbouw van bastions vóór de poorten en de haveningang in 1576 was een belangrijke toevoeging. In de 2de helft van de 17de eeuw kwam een complexe gebastioneerde verdedigingsgordel met grachten en ravelijnen tot stand. Naderhand zouden ook de Hollanders hier nog aan sleutelen. In het noorden moest de nieuwe, grote *redan* de haven beschermen (Termote 1992).

Nieuwpoort raakte volledig verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog. Er zijn dan ook structuren bewaard, die met die oorlog in verband staan. Onder Nieuwpoort zou zich zelfs een sterk uitgebouwd tunnelcomplex bevinden (Barton e.a. 2005).

De burgerlijke gebouwen, zoals de halle, het stadhuis en de gevangenis, benadrukten de stedelijke aard van Nieuwpoort. Na de godsdiensttroebelen zijn er in de stad verschillende kloosters gesticht: recolletten, kartuizers, zwarte zusters, grauwe zusters, franciscanessen, ... Voorheen waren er al minderbroeders en annuntiaten en ook had de Duinenabdij er een refuge. Er zijn verschillende gilden en gildenhuisen bekend. De Sint-Jorisgilde duikt in de bronnen herhaaldelijk op. Door zijn ligging heeft Nieuwpoort nog elementen, zoals sassen en sluizen, die mee geëvolueerd zijn met de veranderende vestingswerken. Ook de haveninfrastructuur met onder andere beschoeiingen en aanlegsteigers, heeft vermoedelijk sporen nagelaten. Naast het gebruikelijke artisanat, dat in een modale Vlaamse, middeleeuwse stad wordt verwacht, zal hier ook materiaal opduiken i.v.m. de visserij en de zeehandel, zoals de scheepsbouw. Ook de zoutziederij kan zich aandienen. De zoutketen stond via buizen in verbinding met de kaai (Dalle 1981).

In Nieuwpoort is met uitzondering van de Laurentiustoren (Termote & Vandamme 1988; Termote & Vandamme 1989) tot dusver geen archeologisch onderzoek van betekenis doorgegaan. Wel zijn er enkele kleine werfcontroles doorgegaan o.a. in de havenkom en konden enkele verzamelingen bestudeerd worden (Termote 1984; Termote 1985).

Evaluatie van de bewaringstoestand en motivatie voor de afbakening

De stedelijke ruimte bewaart sporen van samenlevingen die daar achtereenvolgens aanwezig waren en deze ruimte aan hun noden hebben aangepast. Ze is met andere woorden het resultaat van een complex levenstraject waarbij de invulling veranderlijk was naargelang de sociaal-economische, maatschappelijke en institutionele context. Meer nog dan bij dorpen hebben stadsplattegronden een cumulatief karakter en verschillende fasen. De meeste steden zijn niet als geheel gepland, maar hebben vaak een oude nederzettingkern die teruggaat op een burcht of abdij, een economische infrastructuur of andere. Soms kunnen deze zelfs refereren naar een oudere, vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid.

Het gebruik van de 19de-eeuwse kadasterkaart (gereduceerd kadaster) als bron voor het onderzoek naar de historische gelaagdheid van een stad wordt gesuggereerd omdat deze een tijdsbeeld geeft van net voor de industrialisering en omdat dit de eerste nauwkeurige versie van het kadaster is met perceelsaanduiding. De oorspronkelijke perceelsindeling van een stad is een relatief stabiel element in de plattegrond, die vaak een prestedelijke oorsprong kent. Ondanks de processen van herverdeling blijven oude bezitsgrenzen en straatpatronen toch lang zichtbaar in het stedelijke landschap. De historische stedelijke kernen zijn immense archeologische sites en behoren tot de meest uitgebreide en complexe sites ter wereld, zowel in extensie als in stratigrafie. Tegelijkertijd zijn deze sites door permanente verstedelijking en stedelijke ontwikkeling ter plaatse zwaar bedreigd.

Wat betreft de afbakening wordt er traditioneel van uitgegaan dat de aanwezige versterkingen in de eerste plaats louter defensieve structuren waren en als dusdanig infrastructuur met een zware belemmerende invloed op de stadsontwikkeling. Hieruit volgt de constructie om de stadswallen te beschouwen als grenzen aan de stadsgroei en dus als bepaling van stadfasen. De stadswallen vormen een belangrijk onderdeel van de stedelijke identiteit en zijn als zodanig actieve componenten en bepalend voor de conceptuele stedelijke ruimte vóór de industriële periode en dus ook betekenisvol als afbakening van de complexe archeologische sites die steden zijn.

Omwille van al deze redenen wordt de grens van de archeologisch complexe en waardevolle ruimte vastgelegd op de buitenste afbakening van de stadsgracht rond de wallen en muren. De grachten bieden bovendien goede bewaringscondities voor organisch stedelijk afval. In een aantal gevallen werden de laatmiddeleeuwse muren tussen de 16de en de 18de eeuw vervangen door bastions en Vaubanversterkingen. De vergelijking met oudere stadsplannen laat echter steeds zien dat deze latere omwallingen ook de volledige laatmiddeleeuwse ruimte omvatten.

Het intekenen van de kernen gebeurde vanuit de ruimste perceelsafbakening en rekening houdend met belangrijke fysieke grenzen. Deze afbakening concentreert zich in de eerste plaats op de begrenzingen die zichtbaar zijn op de kaart, zoals stadsmuren, omwalling, stadsgrachten. Ook de open ruimten tussen de bebouwde kern en strategische elementen, zoals de rivieroever, worden opgenomen. Op deze manier zijn we honderd procent zeker dat de afbakening van de historische stedelijke kernen in Vlaanderen dekkend is voor de volledige zone met complex stadsarcheologisch erfgoed (Tys e.a. 2010).

Bibliografie

De vesting Nieuwpoort, ontwerp van de verbouwing 1816-1822 (Brussel, ARA, Kaarten en plannen, 5552).

Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.

BARTON P., DOYLY P. & VANDEWALLE J. 2005: *Beneath Flanders Fields Tunnels en mijnen 1914-18*, Zonnebeke

DALLE G. 1981: *Gids voor Veurne-Ambacht*, Antwerpen

DEGRYSE R. 1994: *De vroegste geschiedenis van Nieuwpoort. Een havenstad en omgeving in Westelijk Vlaanderen tot 1386*, Nieuwpoort.

TERMOTE J. 1984: Het archeologisch onderzoek in de Westhoek in 1983-84, *WAVO Berichten* 4, 4

TERMOTE J. 1985: Het archeologisch onderzoek in de Westhoek in 1985, *WAVO Berichten* 5, 3-4

TERMOTE J. & VANDAMME P. 1988: Onderzoek van de site van de Sint-Laurentiuskerk te Nieuwpoort (W.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 11, 55-56.

TERMOTE J. & VANDAMME P. 1989: De situs van de Sint-Laurentiuskerk te Nieuwpoort (W.-VI.), *Archaeologia Medaevalis* 12, 39-40.

TERMOTE J. 1992: Wonen op het duin. De bewoningsgeschiedenis van de Westduinen vanaf het Neolithicum tot de Franse Revolutie, in TERMOTE J. (red.), *Tussen land en zee. Het duingebied van Nieuwpoort tot De Panne*, Tielt, 67-71.

TYS D., BUYLE E., VERDURMEN I. & CANTERS F. 2010: *Vectorisering en karakterisering van nederzettingkernen op basis van het zgn. 'gereduceerd kadaster'*, Skar-Rapport 5, Brussel.

Waarden

Is aangeduid als

- **Nieuwpoort (Nieuwpoort)** Deze zone omvat de historische stadskern van Nieuwpoort.

Omvat

- **Ieperstraat 10-12 (Nieuwpoort)** Naar aanleiding van de nieuwbouw van woningen met ondergrondse parkeergarage werd een proefputtenonderzoek uitgevoerd.
- **Juul Filliaertweg 47 (Nieuwpoort)** Naar aanleiding van de bouw van een eengezinswoning met berging en zwembad werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.
- **Kaai 47 (Nieuwpoort)** Bij een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem werden buiten relatief recente ophogingslagen geen archeologisch relevante sporen aangetroffen.
- **Onze Lieve Vrouwstraat (Nieuwpoort)** Naar aanleiding van de plaatsing van twee citernes ten westen van het portaal van de kerk vond een archeologische opgraving vanuit wetenschappelijke vraagstelling plaats.
- **Koningin Elisabethlaan 1 (Nieuwpoort)** Naar aanleiding van een nieuw appartementsgebouw werd aan de Koningin Elisabethlaan een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, gevolgd door een opgraving.
- **Marktstraat (Nieuwpoort)** Teneinde de archeologische waardering van het onderzoeksgebied in zijn volledigheid toe te laten, was in de archeologienota een programma van maatregelen opgemaakt voor de uitvoering van een uitgesteld vooronderzoek, bestaande uit een proefsleuvenonderzoek.
- **Nijverheidstraat (Nieuwpoort)** Vlakdekkende archeologische opgraving waarbij een 14de-eeuwse begraafplaats en restanten van de (vroeg)moderne stadsomwalling van Nieuwpoort zijn opgegraven.
- **Astridpark, Stationslaan 9A (Nieuwpoort)** De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwe sporthal aan het Astridpark te Nieuwpoort. Het projectgebied is ca. 3136 m² groot en wordt ingenomen door een tennisveld, paden en groenzone. De geplande werken omvatten de realisatie van een nieuwe hal en buitenaanleg.

Is deel van

- **Nieuwpoort (Nieuwpoort)**

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140009>